

Posudek diplomové práce

Autor práce:	Bc. Matouš Turek
Název práce:	Místo lesa v literárních pramenech 14.–15. století v česko-francouzsko-anglické perspektivě
Vedoucí práce:	Doc. Martin Nejedlý, Dr. (ÚČD, FF UK v Praze)
Autor posudku:	PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (EÚ AV ČR, v.v.i.)

Předložená práce se svým pojetím řadí k těm moderním směrům evropského dějepisectví, které jsou (ne zcela přesně) označovány za historicko-antropologické či kulturně-historické. V jejich rámci jsou zcela oprávněně považovány za relevantní zdroje informací i narativní či literární prameny, jinými výzkumnými diskurzy poněkud přehlížené či opomíjené. Pro poznání dobového myšlení, aktérských perspektiv jednotlivců i sociálních skupin, duchovní dějiny i dějiny každodennosti apod. však jde o zdroje informací neocenitelné byť vyžadující náročné způsoby heuristiky.

Literární prameny byly a jsou, především na západ od našich hranic, opakovaně úspěšně využívány i při studiu jen zdánlivě materiálních aspektů minulosti, především pak prostoru a přírodního/životního/obývaného prostředí. V případě předložené práce lesa. Samotný výběr tématu, pramenné základny i výkladových principů považuji za průkopnický. Autor v práci prokazuje vynikající znalosti českých i evropských narativních pramenů zvoleného období, se kterými pracuje velice jistě i po stránce jazykové (zcela marginální výtku by bylo lze mít k termínu „polesný“ v překladu v příloze na s. 60 ř. 94, vhodnější by bylo užít slovo „hajný“). Bezpečně ovládá terminologii literárněvědné analýzy, se kterou pracuje a to až do té míry, že ve většině textu se nevyhne čtenářsky mimořádně nepříjemnému nadužívání cizích slov. Tam, kde – spíše výjimečně – „přepne“ do češtiny se ovšem M. Turek vyjadřuje stylisticky velice pěkně, oceňuji, že práci nejsou ani gramatické chyby, což bohužel není standardem. Jedinou, avšak poměrně vážnou, formální výtku mám k seznamu literatury. Pokud M. Turek v práci odkazuje stylem autor – rok, musí tomu odpovídat i seznam literatury (rok vydání ihned za jménem autora, řazení textů téhož autora chronologicky nikoliv abecedně atd.)

Práce je kromě příloh a seznamu literatury členěna do 7 dále strukturovaných kapitol. V Úvodu (s. 2–5) se autor vyjadřuje k motivacím k sepsání práce a užití metodologii. Hlavním důvodem výběru tématu, zdá se, byla autorova snaha doplnit některé dle jeho názoru schematizující teze T. Klimka, případně se vůči nim přímo vymezit. Po stránce teoretické autor vychází ze zásad tzv. recepční estetiky a tematické resp. topické analýzy textu. Ani jedno, ani druhé nelze nějak zásadně zpochybnit, i když jisté výhrady uvést lze. Bylo by mnohem vhodnější a přínosnější zasadit práci do kontextu mnoho desetiletí probíhajících

výzkumů konceptualizací a reprezentací prostoru ve středověku a raném novověku vč. konkrétních výzkumů vnímání lesa. Pouhopouhé 3 (nikterak reprezentativní) citované tituly z evropské literatury na s. 2 jsou na úrovni diplomové práce zoufale málo. Opření se o existující výzkumy a diskuse by zároveň umožnilo autorovi překovat očividné limity jím užívaného teoreticko-metodologického přístupu. V celé práci, jsou totiž zmínky o lesech vztahovány zas a pouze jen k jiným literárním pramenům, sensu stricto samy k sobě a výklad se tak točí v kruhu.

V úvodu a vlastně v celé práci dále postrádám odpověď na několik elementárních konceptuálních až „řemeslných“ otázek, především: Proč se autor zaměřil právě na 14. a 15. století? Souvisí to s dostupností/existencí vhodných literárních pramenů nebo jsou důvody jiné? Jaké? Jak a proč byly k analýze vybírány konkrétní literární prameny a nikoliv jiné (což platí jak pro středoevropské prameny, tak zejména pro prezentované prameny anglické a francouzské)? Považuje je snad M. Turek něčím za typické a reprezentativní, nebo je vybral náhodně, nebo podle nějakého jiného klíče. Autor by si na této úrovni měl být vědom, že pouhý (nejasně, či jako v tomto případě vůbec, zdůvodněný) výběr pramenů samozřejmě může ovlivnit a znevěrohodnit závěry práce jako celku. A to zejména za situace, kdy jsou z jejich analýzy vyvozovány poměrně kategorické soudy (s. 37–38, s. 41, s. 51)

V úvodních pasážích práce by měly být zároveň mnohem jasněji vymezeny cíle textu, pokud autor „pouze“ hodlal představit „...způsoby, jakými se ve vybraných dochovaných literárních pramenech čtrnáctého a patnáctého století manifestuje les.“ (s. 2) měl ambici přispět – nepochybně zajímavě – k dějinám literatury, avšak pouze a jen literatury. Podobně na s. 3 uvádí, že „...se budeme snažit vypořádat ne primárně z toho, jak jednotlivé texty odpovídají či neodpovídají historické skutečnosti doby svého vzniku, ale především podle dynamiky textové změny v průběhu času.“ Jinými slovy, autor příslušné prameny opět přiznaně vztahuje výhradně k sobě samým. U historické práce bych očekával mnohem hlubší vhled do dobových společenských, kulturních či ekonomických souvislostí a samozřejmě i zevrubnou analýzu toho, kdo byli – pokud je to známo – autoři či upravovatelé daných literárních pramenů, jakému publiku byly určeny, co od nich mohlo příslušné publikum očekávat a proč. V širším kontextu samozřejmě nelze v žádném případě opominout ani to, že autoři a jejich publikum museli přistupovat k daným textům s jistou mírou předporozumění. A tak zatímco (s. 7) M. Turek považuje líčení moře jako pustiny za import, v případě lesa považuje za zcela samozřejmé, že středoevropskou pustinou bude právě les. Kacířská připomínka – jdoucí však již částečně za horizont hodnocené práce – by mohla znít zhruba tak, že pro nemalou část obyvatel střední Evropy byl les ve 14. století (kdy nastal jeden z vrcholů středověkého odlesňování) stejně neznámou veličinou jako moře.

V kapitolách 2–5 podrobuje autor analýze vybrané české resp. středoevropské literární prameny a k obsahu příslušných kapitol nemám (krom výše uvedených konceptuálních) námitek. Podobně kapitola 6 vychází z analýzy (náhodile vybraných???) pramenů anglické a francouzské proveniencí a i v jejím případě lze nejlépe litovat absence uvedení jakýchkoliv

obecných kontextů. Je sice možné, že by se jednalo o slepou uličku, ale proč se M. Turek nezamyslel např. nad tím jaký vliv (ne)mohlo mít na líčení lesa např. to, že v Anglii 14. století – krom několika obor – žádné lesy již dávno nebyly?

Závěr práce (s. 51–52) se opět nese v duchu polemiky s T. Klimkem. Zdá se mi, že autor hodnocené práce poměrně solidně prokázal, že lesní topika byla v jazykově českých pramenech do určité míry proměnlivá, rozhojňovala se a nabývala různých forem. Obávám se však, že ani v nejmenším neodhalil, zda se stále přeci jen nejedná o klišé, jakkoliv vnitřně mnohvrstevnaté a vývojově dynamické. To samozřejmě musí být předmětem další diskuse.

Celkově shrnuji, že za největší nedostatek práce lze dle mého názoru považovat nikoliv to, co v práci je, ale to, co v ní chybí. V případě analýzy topických schémat, motiviky a tematiky vybraných literárních pramenů si M. Turek bezpochyby počínal brilantně, práce má nicméně (a bohužel) povahu textu spíše literárně-historického nikoliv dějepisného. V textu se nedozvídáme vůbec nic o tom, co příslušné manifestace lesa vypovídají nebo spíše mohou vypovídat o dobovém sociokulturním poli: tedy odkud se vlastně vzaly, kdo byl jejich nositelem, jak se lišily mezi jednotlivými sociálními skupinami, proč některé z nich vykazovaly vývojovou dynamiku a jiné nikoliv apod. Též snaha prokázat, že topos pustého lesa neexistuje pouze a jen na základě literárních pramenů považuji za problematické. Jiné typy pramenů sice nejsou v žádném případě „lepší“ a věrohodnější, nicméně pouze při jejich komplexním zohlednění se lze dobrat toho, jak to (možná) s lesem imaginovaným i reálným bylo.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě, vzhledem k výše uvedeným výhradám ji však doporučuji hodnotit stupněm „velmi dobře“.

V Praze 12. 5. 2015

